

ABANS PROPAUS

Se volètz vertadièrament tornar trobar las vòstras raïces, vos cal tornar legir *D'al brèç a la tomba* de l'abat Justin Besson. I descobriretz la vida dels vòstres grands: pepins e meninas, onclons e tatàs, e la vida de totes los vòstres ancians del sègle passat.

Aquel poèma en dotze cants nos rememòria los polits vèrses de William Shakespeare suls las sèt epòcas de la vida: del popon tetarèl al vièlh acabat; mas l'abat Besson i ajusta totjorn la dimension espirituala e mai subrenaturala, que i tornaretz trobar, amb la vida dels païsans del Roergue del sègle passat, la fervor religiosa de la segonda mitat del sègle XIX. E mai faga una granda plaça a la vida de pel campèstre, Besson insistís bravament sus las fèstas crestianas pus majoralas: baptisme, comunion solemniata, confirmacion, ordinacion, nòças de convent, nadal...

Ni per qualques longors e qualques flaquesas, aquel poèma liric es plan capitat e comol de pichons caps d'òbras. Los bessonejaires i tornaràn trapar los tròces que sabon per còr: L'ostal naissedor, La cançon del pepin, La breçairòla de Catin, Drollon de tres ans, Retorn de trabalh, Lo niu de forselons, Lo nadalet de la tatà Mannon, Lo curat Cabanhòl, Jòcs de dròlles, Dalhaires e fenejaires, La carrada de fen, La cançon dels dalhaires, La cançon dels meissonièrs, Joanon de Sirmont, Lo vicari mancat amb lo cant, Balbina de Roziès ... e la famosa Fièira de Marmont .

L'adaptacion en vèrses franceses, facha per l'abat Justin de Viguièr, del temps de Besson, foguèt volontada per aiceste. Ajudarà, aquela adaptacion francimanda, totes los que maganhan per comprene la lenga d'òc, e los farà melhor dintrar dins la polida lenga de Besson, tan granada, tant expressiva, tan pintoresca.

Las discrètas ilustracions de Genevieve Joly, totjorn polidetas e suggestivas, s'endevenon plan amb l'òbra de Besson que fòrça Roergats — e fòrça autres miègiornals, o vòli plan creire — faràn lo perqué pr'amor de la tornar legir e de la far conéisser a lors mainatges.

La transcripcion del poèma en grafia classica es estada facha*, justament per far descobrir Besson als 31 autres departiments occitans que lo coneisson pas brica, o pas que de nom, incapables que son de lo legir dins una grafia fonetica desbigossada e vièlha de mai de cent ans.

Cantalausa.

* Nòta de CIEL d'OC: Dins las edicions de Besson, lo texte se debana de contunh; Cantalausa, en mai de z-o botar en grafia occitana, a trocejat lo poèma, e a escampilhat dedins los títols que l'autor aviá recampats, sota lo nom de centena (senteno), en guisa d'ensenhador - programma a la debuta de cada cant. Aquò explica l'escritura disparièra de qualques mots que Cantalausa normalisa mai dins aqueles títols que non pas dins lo texte, que l'anar del vers, si pas res mai, l'entrapacha. Aital, dins lo primièr cant, legissèm Pegàs (Cantalausa) e *Pegasa* (per Pegaso de Besson), Peiron e Pierron, nèni e nenin, meninas e mimis, e quitament vilandreses pel moussús de Besson.

Es de notar ataben, que Cantalausa daïssa de caire s'unis títols del Besson (aital al cant 3) e que ne cambia o ajusta d'autres: nis de forselon; la Peiròta (cant 3)
